

TOIMINTASUUNNITELMA
2024–2025
Oravat, Kalliokoski, Miehikkälän päiväkoti

1. Varhaiskasvatuksen järjestäminen

Miehiikkälässä varhaiskasvatus toteutuu päiväkodissa annettavana varhaiskasvatuksena. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta jokainen päiväkotiryhmä laatii erillisen toimintasuunnitelman kullekin toimintavuodelle (1.8. alkava ajanjakso) syyskuun loppuun mennessä. Asiakirjat, jotka sisältävät salassa pidettävää tietoa säilytetään lukollisissa kaapeissa. Lapsen salassa pidettävien tietojen siirtäminen ja vaihtaminen varhaiskasvatuksen sisällä tapahtuu henkilöstön keskinäisissä tiedonsiirtopalaverissa.

Varhaiskasvatus on keskeinen osa lapsen kasvun ja oppimisen polkua. Varhaiskasvatus luo pohjan elinikäiselle oppimiselle. Lapset tuovat mukanaan varhaiskasvatukseen aiemman elämäkokemuksensa, jossa merkittävänä tekijänä ovat huoltajien ja lasten väliset vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteet. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tärkein tehtävä on luoda luottamuksellinen suhde lapseen ja perheeseen. Huoltajien ja henkilöstön välinen yhteistyö ja yhteiset kasvatukselliset tavoitteet tuovat lasten elämään turvallisuutta ja jatkuvuutta.

Lapsuuden merkityksen ymmärtäminen sekä tietämys lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta ovat pedagogisen toiminnan perusta. On tärkeää tuntea jokainen lapsi ja huomioida hänen henkilökohtaiset tarpeensa yksilöllisesti osana ryhmää. Lapsen tunteminen ja luottamuksen rakentaminen edellyttävät henkilöstön pysyvyyttä.

Varhaiskasvatussuunnitelman keskeisiä käsitteitä ovat **leikki, oppimisen ilo, lapsen etu, lapsen tuki, osallisuus, inklusiivisuus, tavoitteellisuus, suunnitelmallisuus, arviointi ja kehittäminen.**

1.1 Varhaiskasvatuksen järjestäminen yksikössä (kuvaus yksiköstä ja sen varhaiskasvatusmuodoista)

Miehiikkälän päiväkodin, Kalliokosken ryhmässä toimii Pupujen ja Oravien ryhmät.

Pupujen ryhmän varhaiskasvatukseen osallistuu yhdeksän (9) alle 3-vuotiasta lasta ja yksi (1) yli 3-vuotias lapsi. Oravien ryhmän varhaiskasvatukseen osallistuu yhdeksän (9) yli 3-vuotiasta lasta. Esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa on kolme (3) lasta.

Kalliokoskella toimitaan pienryhmissä. Kalliokosken ryhmät avaavat ovensa lasten varhaiskasvatusaikojen mukaisesti klo 6.15–17.

1.8.2024 Pupujen ryhmässä työskentelee varhaiskasvatuksen opettaja, kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa. Oravien ryhmässä työskentelee varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Varhaiskasvatuksen resurssilastenhoitaja työskentelee molemmissa ryhmissä tarpeen mukaan. Lapsimäärän lisääntyessä henkilökunnan määrä kasvatetaan tarpeen mukaan.

Kalliokosken varhaiskasvatustilat sijaitsevat Pitkäkoskella, 2023 valmistuneessa (09/23) päiväkodissa.

2. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri ja pedagogisen toiminnan suunnittelu sekä toteuttaminen

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muovautunut yhteisön tapa toimia ja se rakentuu yksilöiden välittömässä vuorovaikutuksessa. Koska toimintakulttuuri on sidoksissa aikaan ja paikkaan, sille on ominaista jatkuva muovautuminen. Tästä johtuen toimintakulttuuria arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti vastaamaan sekä valtakunnallisen että paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita ja päämääriä. Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on inklusiivinen varhaiskasvatus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena itsenään. Toimintakulttuurin keskiössä on lapsen etu.

Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön suunnittelema toiminta täydentävät toisiaan.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka rakentuu muun muassa

- arvoista ja periaatteista
- työtä ohjaavien normien ja tavoitteiden tulkinnasta
- oppimisympäristöistä ja työtavoista
- yhteistyöstä ja sen eri muodoista
- vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä
- henkilöstön osaamisesta, ammatillisuudesta ja kehittämisotteesta
- johtamisrakenteista ja käytännöistä
- toiminnan organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehitetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti ja se liittyy kokonaisvaltaisesti pedagogisen toiminnan toteuttamiseen. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa. Lapsille tarjotaan sopivia oppimisen haasteita, ja heille turvataan tarvittava tuki (luku 5). Joka syksy toimintavuoden alkaessa tehdään lapsiryhmissä systemaattista ja monipuolista havainnointia, jotta opitaan tuntemaan ryhmä ja siinä toimivat lapset sekä sitä kautta heidän vahvuutensa ja toisaalta tarpeensa. Läpi toimintavuoden jatkuva havainnointi on keskeistä, jotta lasten muuttuviin tarpeisiin ja tilanteisiin pystytään vastaamaan lapsen näkökulmasta yksilöllisesti. Myös oppimis- ja toimintaympäristöjä arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti yhdessä lasten kanssa heille sopiviksi.

Inklusiivisen varhaiskasvatuksen toteuttamisen edellytyksenä on laadukas pedagoginen ja erityispedagoginen osaaminen ja toiminta, tästä huolehdimme säännöllisellä sisäisellä ja ulkoisella kouluttamisella. Tärkeää on myös huolenpito lasten hyvinvoinnista sekä henkilöstön sitoutuminen inklusiivisten periaatteisiin. Inklusiivisen toimintakulttuurin toteuttaminen edellyttää inklusiivisen johtamista, kehittämistä ja toteutumisen arviointia.

Seuraavaksi varhaiskasvatustiimin toimintaa tarkastellaan pedagogisen ymmärryksen portaiden kautta: **Mitä - Miten - Miksi?**

2.1 Varhaiskasvatuksen keskeisimmät arvot ryhmän toiminnassa

Kalliokosken ryhmien toimintakulttuuria leimaa yhdessä tekeminen ja toisista huolehtiminen. Lapset tottuvat pienestä pitäen ottamaan toisiaan huomioon, auttamaan ja tukemaan toisiaan. Tämä puolestaan edesauttaa empaattisten vuorovaikutustaitojen oppimisessa ja omaksumisessa.

Varhaiskasvatusikäiset lapset toimivat sekä yhdessä, että erikseen, pienryhmissä.

Eri ikäisten pedagogiikka otetaan huomioon kaikessa toiminnassa. Yhdessä tekeminen ja yhteisöllisyys tukevat sosiaalisten taitojen kehittymistä ja me- henkeä. Toimintaa on yksilötoimintana, pienryhmätoimintana, Oravien ryhmätoimintana ja koko päiväkodin toimintana.

Lapsen kuunteleminen, havainnointi ja lapsen toiveet ovat toiminnan suunnittelun ja tekemisen perusta. Lapsia kannustetaan osallistumaan, ideoimaan ja vaikuttamaan. Lisäksi ryhmissä suunnitellaan yhdessä lasten kanssa arjen toimintaa. Lapset saavat valita oman tekemisen yhdessä laadittujen sääntöjen sekä turvallisuuden puitteissa, aikuisen toimiessa toiveiden mahdollistajana. Materiaalit ovat esillä lapsille. Leikkiä dokumentoimalla sekä lasten ideoita ja ajatuksia kirjaamalla pystymme paremmin huomioimaan lasten tarpeita.

2.2 Kiusaamisen ennalta ehkäisy ja siihen puuttuminen sekä häirinnän, syrjinnän ja väkivallan vastainen toiminta (MITÄ?)

Hyvä kohtelu on jokaisen lapsen oikeus. Turvallisessa kasvuympäristössä lapsi voi kasvaa ilman pelkoa kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä ja väkivallasta. Jokainen voi kokea itsensä hyväksytyksi sellaisena kuin on uskaltamalla tuoda omat näkemyksensä ja mielipiteensä esille.

Kiusaaminen, häirintä, syrjintä ja väkivalta ovat kasvuympäristöissä yksiselitteisesti kiellettyjä. Lapsi tai varhaiskasvatuksen henkilöstö ei saa kiusata eikä syrjiä ketään eikä vaarantaa muiden turvallisuutta tai terveyttä. Asian varhainen käsittely yhdessä huoltajien kanssa edistää lasten kokeman kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän tai väkivallan päättymistä.

Oravien ryhmässä kiusaamista ehkäistään osallistamalla lapsiryhmän toimintaan, luomalla turvallinen ilmapiiri ryhmään sekä vahvistamalla vuorovaikutustaitoja. Aikuisten oma toiminta on keskeisessä osassa vuorovaikutustaitojen harjoittelussa. Aikuiset puuttuvat heti tilanteisiin, jos havaitsevat kiusaamista, häirintää tai syrjintää. Tällaisissa tilanteissa aikuinen voi pysäyttää tilanteen ja kysyä “Huomasitteko, mitä tässä juuri tapahtui?” rauhallisella äänellä, paheksumatta ja tuomitsematta ketään.

Oravien ryhmässä erilaisuus nähdään rikkautena ja jokainen tuo omat vahvuutensa ryhmän käyttöön. Lasten kanssa, leikkiminen on paras tapa harjoitella taitoja, joita tarvitaan toisten kanssa toimimisessa. Leikkiessä lapsi oppii neuvottelemaan, pahoittelemaan ja ratkaisemaan ristiriitatilanteita, aikuisen avustuksella. Lasten kanssa arjen vuorovaikutustilanteet, leikit, siirtymät, ruokailut jne. mahdollistavat joka päivä lukuisia hetkiä tunnetaitojen harjoitteluun.

2.3 Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus (MITÄ?)

Lain mukaan **tasa-arvolla** tarkoitetaan kaikkien sukupuolten yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia sekä vallan ja resurssien tasapuolista jakautumista. Suomessa tasa-arvoilla ehkäistään sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää ja edistetään sukupuolten tasa-arvoa. Tässä oppaassa puhutaan tasa-arvosta, kun viitataan sukupuolten tasa-arvoon.

Varhaiskasvatuksessa tasa-arvo tarkoittaa sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että sukupuoli ei aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan varhaiskasvatuksen arjessa.

Lain mukaan **yhdenvertaisuudella** tarkoitetaan kaikkien ihmisten samanarvoisuutta riippumatta heidän iästään, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Suomessa yhdenvertaisuuslaissa edistetään yhdenvertaisuutta ja ehkäistään syrjintää perustuen näihin ihmisen ominaisuuksiin. Sekä tasa-arvo että yhdenvertaisuus ovat perusoikeuksia ja tarkoittavat samaa asiaa: syrjimättömyyttä ja tasavertaisia mahdollisuuksia ihmisen eri ominaisuuksista huolimatta.

Varhaiskasvatuksessa yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että ihmisten eri ominaisuudet, kuten ihonväri, uskonto tai terveydentila, eivät aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan.

Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma:

- Miehiikkälän päiväkodissa lapsiryhmäkohtainen, jota käsitellään myös toimipaikkakohtaisesti.
- *Velvoite koskee myös varhaiskasvatuksen yhteydessä järjestettävää esiopetusta.*
- Tehdään vuoden välein osana lapsiryhmän toimintasuunnitelmaa.
- Tarkastellaan varhaiskasvatuksen lapsiryhmän ja toimipaikan toimintaa sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta.
- Suunnitelma laaditaan yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa.
- Suunnitelman laatiminen on prosessi: suunnittelu-selvitys-kehittäminen/toimenpiteet-arviointi kehän mukaisesti.
- Kiinnitä huomio etenkin: vuorovaikutukseen, ohjaukseen, lasten osallisuuteen, materiaaleihin, huoltajien kohtaamiseen sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnitelma:

- Miehiikkälän päiväkodissa lapsiryhmäkohtainen, jota käsitellään myös toimipaikkakohtaisesti.
- *Velvoite koskee varhaiskasvatuksen järjestäjän piirissä olevaa esiopetusta.*
- Suunnitelma siitä, miten toiminta vaikuttaa eri ihmisryhmiin, miten yhdenvertaisuus toteutuu omassa toiminnassa ja millaisia toimenpiteitä toimipaikassa yhdenvertaisuuden toteutumiseksi tehdään.
- Suunnitelma laaditaan yhdessä henkilöstön kanssa, lapsilla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus tulla kuulluksi.
- Suunnitelman laatiminen on prosessi: suunnittelu-selvitys-kehittäminen/toimenpiteet-arviointi kehän mukaisesti.
- Suunnitelmassa kiinnitetään huomiota siihen, miten eri ominaisuudet, kuten esimerkiksi ikä, ihonväri, kieli, katsomus, perhesuhteet tai vammaisuus vaikuttavat lasten mahdollisuuksiin toimia varhaiskasvatuksessa ja kokea osallisuutta siinä.

Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986 Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325)

1. Suunnittelu (syksyn tiimisuunnittelu)

Prosessin vaiheiden suunnittelu. Jatketaan vuosi sitten alkanutta työtä.

Perehdymme käsitteisiin tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ja mitä ne tarkoittavat päiväkodissa. Aihe esillä henkilöstön kauden avaus illassa.

2. Milloin ja miten selvitystä on tehty? Mitä asioita selvityksessä nousi esiin? (syksy)

Tämä on vielä uusia asia, selvitys meneillään, tutkimalla rakenteita ja havainnoilla.

Kalliokosken ryhmien käytössä mm etnistaustaisia nukkeja. Keväällä 2024 vanhemmille tehdystä toiminnan palaute kyselystä saaduista tiedoista nostimme sille lasten päiväkotiin tulon ja kotiin hakemisen. Osa perheistä toivoi meiltä siihen parannusta, parempaa läsnäoloa ja tiedonkulkua.

Kauden avaus illassa henkilökunnan keskustelun perusteella kiinnitämme lisää huomiota lasten leikkiin pääsemiseen, leikin sisältöön sekä leikkikavereihin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmasta.

3. Kehittämistoimenpiteet (kevät)

Kehitettävä teema: Vanhempien kohtaamiseen paremmin pysähtyminen sekä leikin monipuolistaminen

Tavoite: Vanhemmat kokevat tulevansa paremmin kohdatuksi, kuulluksi sekä informoiduksi.

Lapset leikkivät muidenkin kuin omaa sukupuoltaan olevien lasten kanssa seivätkä leikit/lelut ole stereotyyppisesti valikoituja

4. Arviointi (kesä)

Jatkuva arviointi, havainnointi sekä tiedon keruu mm videoimalla, kyselemällä ja tekemällä lapsille mm sosiogrammi jonka avulla selvitetään ystävyysuhteita.

2.4 Lapsen aktiivista toimijuutta tukeva ja osallisuuden mahdollistava vuorovaikutus ja toimintakulttuuri (MITEN?)

Kalliokosken ryhmien kiireetön ja luonnonläheinen arki mahdollistavat lasten toiveiden ja ajatusten huomioimisen arjessa päivittäin. Lasten toiveita kunnioitetaan ja niitä toteutetaan tasapuolisesti. Aikuinen huolehtii, että kaikki tulevat kuulluksi ja kuuntelee lasta ja hänen mielenkiinnonkohteita herkillä korvilla.

Oravien ryhmässä lasten toiveita kysellään keskusteluissa, kuunnellaan toiveita, kerrotaan mahdollisuuksista. Jokainen lapsi saa valita itselleen oman Orava-kuvan, johon on kirjoitettu hänen nimensä. Yhdessä katsomme, ketkä lapset ovat tänään päiväkodissa ja ketkä kotona. Jokainen lapsi pääsee laittamaan oman Oravansa seinälle.

Lasten omatoimisuutta tuetaan ja välineet monenlaiseen toimintaan ovat jatkuvasti lasten saatavilla. Oravien ryhmässä vallitsee positiivinen ilmapiiri. Lasta keuhataan ja kannustetaan, huomataan yhdessä onnistumiset. Lasta ohjataan rakentamaan vuorovaikutukseen toisten kanssa.

Päivittäiset arjen tilanteet (pukeminen, ulkoilu, ruokailu, siirtymätilanteet) ovat oppimistilanteita. Toimiminen pienryhmissä, mahdollistaa yksilöllisemmän tuen ja havainnoinnin, keskittymisen sekä työskentelyn- ja leikkirauhan. Vuorovaikutus- ja tunnetaitoja harjoitellaan yhdessä leikin kautta.

Ruokailutilanteet pyritään pitämään rauhallisina. Lapset siirtyvät ruokailuun pienissä ryhmissä. Lapsi saa vaikuttaa itse oman ruoka-annoksensa kokoon ja siihen, mitä haluaa juoda. Aikuinen toimii ruuan ja juoman jakajana ja neuvottelee lapsen kanssa tarvittaessa. Lapsi kantaa itse oman annoksensa pöytään. Lapsia kannustetaan tutustumaan uusiin ruokiin eri aistien avulla, maistellaan eri värisiä ruokia. Ruuista ja niiden raaka-aineista keskustellaan positiivisesti. Lapset pääsevät myös leipomaan yhdessä aikuisen kanssa. Ruokailutilanteiden rauhallinen ilmapiiri mahdollistaa lapsen ja aikuisen välisen juttutuokion, jotka ovat hyvin antoisia.

2.5 Pedagogisen toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen toimintatavat (MITEN?)

Kalliokosken ryhmien varhaiskasvatuksessa toteutetaan valtakunnallista ja paikallista vuonna 2023 päivitettyä varhaiskasvatussuunnitelmaa. Aikuiset laativat toiminnalle pedagogiset tavoitteet, jotka huomioivat ryhmän ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjatut tavoitteet. Toiminta määräytyy lasten toiveiden, vireystilan ja ryhmän tilanteen mukaan. Aikuisten tehtävänä on huolehtia, että valtakunnalliset ja paikalliset tavoitteet yhtä lailla kuin lapsille ja ryhmälle laaditut tavoitteet tulevat huomioituksi. Tavoitteiden toteutumista seurataan kirjaamalla sekä dokumentoimalla TinyApp-sovelluksen kautta.

Viikoittaisessa tiimipalaverissa keskustellaan ryhmän lapsiin ja toimintaan liittyvistä asioista.asiat kirjataan ylös tiimipalaverin muistioon. Tiimipalaverit etenevät tiimipalaveri rungon mukaisesti, joissa arviointi on osana palaveria.

2.6 Pedagoginen oppimisympäristö (MITEN?)

Lähiluonto sekä hyvät liikuntamahdollisuudet (mm. frisbeegolfrata) tukevat luonnonläheistä ja liikunnallista elämäntapaa. Kalliokosken ryhmien tilat, ruokailu/jumppasali, piha ja lähimetsä mahdollistavat monipuolisen liikkumisen. Pihalla on kiipeilyteline/liukumäki, erilaisia kiipeämispuomeja sekä keinoja, jousikeinoja. Katoksesta löytyy myös kiipeilyseinä.

Lasten luontosuhdetta tuetaan luontoa tutkien ja ihmetellen, sitä kunnioittaen, varjellen ja sen antimia hyödyntäen.

Talvella pääsemme omaan pihaan luistelemaan, hiihtolatuakin kulkee aivan vieressä, frisbeegolf radan reunoilla. Salissa on puolapuut, renkaat ja köysi, jotka mahdollistavat sisällä liikkumisen Uuden päiväkodin pihasta on mahdollisuus siirtyä esteettä metsään, luontoon. Päiväkodin suurista alas asti ulottuvista ikkunoista voi seurata luontoa ja maatalouden töitä helposti.

2.7 Pedagoginen havainnointi ja dokumentointi - on jokaisen tiiminjäsenen vastuulla (MIKSI?)

Kalliokosken ryhmien käytössä on kotimainen TinyApp:n sähköinen sovellus, jonka kautta tapahtuu viestintä päiväkodin ja huoltajien välillä. TinyApp -sovellusta käyttävät kaikki ryhmän aikuiset ja sitä käytetään säännöllisesti päivittäin. Viestejä kirjoittaessa tekstin loppuun lisätään aina tunnisteet toteutuneista oppimisen osa-alueista. Näin päivän toiminta tarkentuu myös huoltajille paremmin. Ryhmän aikuiset seuraavat sovellukseen muodostuvia oppimisen osa-alueiden diagrammeja. Toimintaan lisätään niitä oppimisen osa-alueita, joiden diagrammit ovat matalalla.

Lasten töitä tulee esille ryhmätilojen ja eteisen seinille. Lasten toimintaa kuvataan päivittäin. Kuvia ja videoita julkaistaan TinyApp:n kautta huoltajille. Lapset saavat myös itse kuvata toimintaa.

Jokaiselle lapselle tehdään henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (Vasu), joka laaditaan yhdessä vanhempien kanssa. Vasuun kirjataan suunnitelma, tavoitteet, menetelmät, tuki ja sopimukset. Vasun keskeinen tarkoitus on nähdä lapsi yksilönä ja asettaa tavoitteita pedagogiselle toiminnalle.

Ryhmän tiimipalavereissa keskustellaan ryhmän lapsista ja aikuisten tekemisistä lapsihavainnoista. Vasua tarkistetaan säännöllisesti ja päivitetään kirjattuja tavoitteita, jos tavoitteet ovat saavutettu.

2.8 Toiminnan pedagoginen tavoitteellisuus (MIKSI?)

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteutumista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Kaiken tavoitteena on edistää lapsen oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista, Lasten omaehtoinen, ryhmän aikuisten ja lasten yhdessä ideoimaa sekä ryhmän aikuisten johdolla suunniteltua toimintaa täydentävät toisiaan.

Lasten vasukeskustelut pidetään kaksi kertaa toimintakauden aikana, syksyllä ja keväällä. Vasuista nousseet tavoitteet kirjataan yhteiseen ryhmävasuun. Toimintasuunnitelma ja ryhmävasu toimivat ryhmän aikuisten työvälineenä toiminnan suunnittelulle. Pienryhmissä toimiessa otetaan huomioon vasuun kirjatut tavoitteet, lapsen tarpeet sekä ikätaso.

3. Arviointi ja kehittäminen

Kehittämisen keskeisinä elementteinä pidetään henkilöstön jatkuvaa itse arviointia ja perheiltä saadun palautteen hyödyntämistä. Henkilöstöä kannustetaan jatkuvaan toiminnan, yhdessä sovittujen tavoitteiden ja työtapojen pohdintaan ja arviointiin. Oppiva yhteisö on toimintakulttuurin ydin ja sen omaleimaisuutta kuvaa avoimuus ja keskustelevaisuus. Keskustelemme ja arvioimme toimintatapojamme säännöllisesti: mitä teemme, miten teemme ja miksi teemme, kuten teemme? Toimintamme on pedagogisesti perusteltua. Havainnoinnin avulla tarkastelemme työtapojamme jatkuvasti, ja tarvittaessa muutamme tavoitteita vastaavaksi. Rakentavassa hengessä annettu palaute sekä kannustus ja avunanto toinen toisillemme, luovat puitteet hyvälle kasvu- ja toimintaympäristölle. Pyrimme välttämään kaavoihin kangistumista oman toiminnan arvioinnin ja tutkiskelun lisäksi, esimerkiksi työskentelemällä eri ryhmissä ja päiväkodeissa tai ottaen toisen ryhmän lapsia mukaan oman ryhmän toimintaan.

Varhaiskasvatuksessamme on käytössä ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma, ryhmävasu, joka on osa ryhmien pedagogista toimintasuunnitelmaa. Ryhmävasuun kirjataan toiminnan tavoitteet lapsikohtaisesti yksilöllistettyinä sekä toimintatavat, joilla tavoitteisiin pyritään. Toimintaa kehitetään ja arvioidaan Kaakon kaksikossa monitasoisesti. Kehittämistyössä hyödynnetään uusinta tutkimustietoa sekä erilaisia pedagogisia innovaatioita ja toiminnallisia menetelmiä. Kiireettömälle pedagogiselle arvioinnille, suunnittelulle ja yhteiselle pohdinnalle järjestetään aikaa säännöllisesti.

Havaintojen läpi käymisen, arvioinnin, kehittämisen ja suunnittelun mahdollistavia rakenteita

Miehiikkälän varhaiskasvatuksessa ovat:

- päiväkotien erillisissä tiimi-, osasto- ja työyhteisöpalavereissa
- vuosittaisissa koko henkilöstön suunnittelu- ja arviointitapaamisissa
- moniammatillisissa yhteistyö- ja kehittämispalavereissa sekä
- kehityskeskusteluissa.

Tiimipalaverit kerran viikossa.

3.1 Toiminnan arvioinnin ja suunnitelmallisuuden toteutuminen ryhmässä (lasten ja huoltajien osallisuus)

Kalliokosken ryhmissä tiimipalavereja pidetään kerran viikossa. Tiimipalaverit etenevät tiimipalaverirungon mukaisesti. Kirjaamme ylös, miten olemme onnistuneet edellisen viikon toiminnassa, suullista arviointia käymme läpi päivittäin.

Lasten toiveita kyselemme ja kirjaamme ylös säännöllisesti, kuvakortteja apuna käyttäen. Vanhempien toiveita kysymme vanhempain-/huoltajien illassa sekä vasukeskusteluissa. Myös vanhempien kanssa käydyissä keskusteluissa (tuonti-/hakutilanteet) heillä on mahdollisuus kertoa toiveista, jotka kirjataan ylös.

4. Yhteistyö ja lapsen vasuprosessi

Varhaiskasvatuksessa kasvatusyhteistyö lapsen huoltajan kanssa pohjautuu ajatukseen siitä, että jokainen lapsi on yksilö ja jokaisen lapsen oikeus on saada oman kehityksensä sekä tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa on tärkeää aloittaa vuoropuhelu perheen kanssa, vanhemmat ovat lapsensa parhaat asiantuntijat.

Varhaiskasvatushenkilöstöllä on puolestaan koulutuksen ja kokemuksen antama ammatillinen tieto ja osaaminen. Avoin, luottamuksellinen ja arvostava vuorovaikutus antavat parhaat edellytykset sujuvalle yhteistyölle. Kasvatusyhteistyössä henkilöstö tukee perhettä heidän kasvatustehtävässään niin, että kummankin osapuolen asiantuntemus yhdistyy lapsen edun toteutumiseksi.

Kasvatusyhteistyö laajenee silloin, kun lapsi tarvitsee kehityksessään ja oppimisessaan tukea. Tällöin mukana yhteistyössä ovat alusta alkaen varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja mahdolliset muut eri asiantuntijatahot päiväkodin ulkopuolelta. Luottamuksellinen ilmapiiri ja vanhempien osallisuus korostuvat tällaisissa haastavissa tilanteissa. Kiireettömyys ja aito, aktiivinen kuuntelu viestivät vanhemmalle, että heidän näkökulmiaan arvostetaan ja niillä on merkitystä.

Miehiikkälässä perheille tarjotaan mahdollisuus työntekijän tutustumiskäyntiin perheen kotona ennen varhaiskasvatuksen aloittamista. Lisäksi perhe voi käydä lapsen kanssa tutustumassa päiväkotiin lapsen tarvitseman määrän, jotta aloituksesta tulisi lapselle mahdollisimman positiivinen kokemus. Arjen keskustelut ja kohtaamiset ovat kasvatusyhteistyössä tärkeitä luottamusta rakentavia palasia.

Miehiikkälän varhaiskasvatusryhmien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan yhteistyö on jatkuvaa ja säännöllistä, jotta mahdollinen tuen tarve kehityksen eri osa-alueilla havaittaisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tarvittaessa teemme yhteistyötä myös muun muassa puheterapeuttien, toimintaterapeuttien, AAC- ohjaajien (puhetta tukeva ja korvaava kommunikointi), lastensuojelun ja erikoissairaanhoidon kanssa. Lastensuojelun kanssa tehtävä monialainen yhteistyö voi olla joko ennalta ehkäisevää tai osana korjaavaa perhetyötä.

Lapsen vasun laatimisesta vastaa ryhmän varhaiskasvatuksenopettaja, tarvittaessa yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Lapsen vasun lähtökohtana ovat lapsen etu sekä lapsen vahvuudet ja tarpeet. Vasun tavoitteet asetetaan pedagogiselle toiminnalle ja ne laaditaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan lapsen

aloittaessa varhaiskasvatuksen ja sen jälkeen kunkin toimintavuoden alussa. Lapsen vasu arvioidaan jokaisen toimintavuoden lopussa sekä aina tarvittaessa. Lapsen vasuun kirjataan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat pedagogiset tavoitteet ja menetelmät, joilla tavoitteisiin pyritään. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa kuvataan lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. Lapsen vasussa yhdistyvät huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön havainnot ja näkemykset lapsen kehityksestä ja oppimisesta sekä ryhmässä toimimisesta.

4.1 Yhteistyö huoltajien kanssa ja lapsen vasun laadinta prosessi

Jokainen perhe kohdataan tasavertaisesti ja kunnioittaen. Päivittäiset kohtaamiset huoltajien kanssa tuonti- ja hakutilanteissa ovat tärkeitä hetkiä. Tilanteissa vaihdetaan lapsen päivän kuulumiset sekä tiedotetaan ryhmän yhteisistä asioista. Ryhmässä on käytössä TinyApp -sovellus, jota käytetään säännöllisesti tiedonkulussa, huoltajien ja päiväkodin välillä. TinyApp -sovelluksen kautta laitetaan kuvia ja videoita lapsen päivän tapahtumista, sekä muita varhaiskasvatuksen tiedotettavia asioita. TinyApp -sovelluksen kautta on myös huoltajilla, mahdollisuus kommentoida suoraan päiväkodille. Huoltajien kanssa pidetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelma -keskustelu (Vasu) kaksi kertaa vuodessa, syksyisin ja keväisin. Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja vastaa keskustelujen pitämisestä ja asiakirjojen laatimisesta yhdessä huoltajien kanssa. Keskusteluun voi osallistua myös Veo (varhaiskasvatuksen erityisopettaja) sekä muita asiantuntijoita tarpeen mukaan. Ryhmän kaikki varhaiskasvatuksen työntekijät sekä VEO tarvittaessa, osallistuvat lapset havaintojen keräämiseen ennen keskusteluja. Keskustelussa lapselle laaditaan tavoitteet tulevalle kaudelle yhdessä vanhempien kanssa. Lasten tavoitteiden ja ryhmän tarpeiden pohjalta laaditaan ryhmälle oma yhteinen ryhmävasu pedagogisen toiminnan ja suunnittelun tueksi. Kun vasukeskustelu on huoltajien kanssa pidetty, varhaiskasvatuksen opettaja vastaa tiedon siirrosta ryhmän muille työntekijöille seuraavassa tiimipalaverissa. Jokainen ryhmän työntekijä on sitoutunut lukemaan lapsen vasuun kirjatut asiat ja noudattamaan yhteisiä tavoitteita. Huoltajille järjestetään myös huoltajien-/vanhempien ilta syyskuussa. Illan tarkoituksena on koota huoltajat yhteen keskustelemaan ja miettimään yhteisiä yhteistyömuotoja. Tänä vuonna illan aiheena myös alle kouluikäisen kielenkehitys.

4.2 Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö

Yhteistyötä tehdään alueen lastenneuvolan kanssa, jotta jokaiselle lapselle voidaan taata mahdollisimman hyvä kasvun, kehityksen ja oppimisen polku. Lapsen laajan 4v. terveystarkastuksen lähestyessä, päiväkotikiiruri kirjaa lapsen 4v. havainnot lomakkeelle ja toimittaa sen perheelle. Perhe toimittaa lomakkeen neuvolaan 4v tarkastuksen yhteydessä. Tästä lapsen neuvolakäynnistä päiväkotikiiruri saa yleensä yhteenvedon.

Yhteistyö seurakunnan kanssa on myös vireillä.

5. Toimintakauden teemat ja tapahtumat

Varhaiskasvatuksessa toiminta on yhteisöllistä ja oppiminen erilaisissa ryhmissä tapahtuvaa. Leikissä ja yhteisessä toiminnassa lapset saavat tuoda näkemyksiään ja ideoitaan esiin, näkevät ehdotustensa toteutuvan, neuvottelevat ja ratkaisevat aikuisen avustuksella eteen tulevia tilanteita. Lapset saavat kokemusta vaikuttamismahdollisuudesta, mikä vahvistaa toimintaan sitoutumista. Koko päiväkodin yhteisiä tapahtumia ja toimintaa järjestetään ympäri toimintakauden.

Kasvatusyhteistyö on myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta. Kauden aikana järjestämme yhteisiä tapahtumia, jotta perheet voivat verkostoitua ja tutustua toisiinsa paremmin, myös henkilöstö tulee tutummaksi.

5.1 Ryhmän teemat, juhlapäivät ja tapahtumat

Oravien ryhmässä merkittävässä roolissa toimiin kielen, laajan sanavaraston käytön monipuolinen opettelu sekä tukeminen ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu. Kirjaston palvelut tarjoavat meille kielenkehityksen materiaaleja, joita voidaan hyödyntää mm. lukemalla ja loruttelemalla.

Opettelemme kuuntelemaan toista, kertomaan vuorovaikutteisesti omista asioista.

Opettelemme kuuntelemaan tarinoita, kirjoja, musiikkia, ohjeita.

Opettelemme rauhoittumaan ja remuamaan ajallaan, keskittymistä ja irrottelu.

Kuuntelemme ja katselemme Yle Areenan lasten konsertteja ja aiheisiin sopivia ohjelmia, mm Riku ja Rami luonnossa.

Ympäristössämme seuraamme luonnon ajan vaihtuvuuksia, tutkimalla ja hyödyntämällä luonnon materiaaleja mm. kädentaidoissa.

Lisäksi luonnossa liikkumalla kehitämme mm. karkeamotorisia taitoja, kiipeilemällä, tasapainoilemalla. Luonnossa liikkeessä opetellaan itsestä ja toisesta huolenpitoa.

Syksy 2024

- ryhmään tutustumista ja ryhmäytymistä
- Huoltajien-/vanhempien ilta
- Joulujuhla

LIITE

Pisarapuuttumisen vaiheet

Ihan pienten lasten kanssa tee lyhyemmin ja jätä kohta 4 pois.

1. Huomasitteko, mitä tässä tapahtui?

- Pysäytä tekeminen ja ota aikaa puhumiselle. Tee näin heti tilanteen tapahduttua tai huomattuasi sen.
- Anna lasten puhua. Kysele ja sanoita itsekin tapahtunutta. Älä syytä. Älä tuomaro. Kaikki saavat puhua vapaasti. Pyrkikää palauttamaan mieleen tapahtuman yksityiskohtia.
- Ei haittaa, vaikka ”ei olisi tapahtunut mitään”. Välillä on hyödyllistä pysähtyä ja harjoitella tilanteista puhumista.

2. Miltä se mahtoi tuntua?

- Kaikkien tunteet ovat tärkeitä. Ota pohdintaan mukaan joustavasti kaksi tai useampia lapsia.
- Käy tunteet läpi kaikkien kannalta: mitä tunteita heräsi. Ketään ei syytetä.

3. Oliko se kaikista kivaa, oikein tai reilua?

- Kaikki saavat arvioida omaa ja toistensa kokemusta.
- Lasten käsitys sopivasta käytöksestä on vasta syntymässä. Lapset tietävät, että monissa paikoissa sallitaan epäreilua käytöstä. Anna lasten kertoa myös muista kokemistaan tilanteista, jos tuovat sellaisia esiin.
- Lasten tieto ja ymmärrys siitä, että täällä loukkaavaa toimintaa ei ohiteta vaikenemalla, vahvistuu pikkuhiljaa.
- Sano ääneen, jos luulet, että tilanne ei ihan kaikista ollut kiva tai reilu.

4. Jos me jatketaan näin....

- Juttele lasten kanssa siitä, mihin tilanne johtaa, jos jatketaan ennallaan. Jos jatketaan pysähtymättä ja puuttumatta loukkaavaan toimintaan, sitä alkaa tapahtua enemmän.
- Jos loukkaava toiminta vakiintuu osaksi ryhmän jokapäiväistä arkea, mitä se tekee kaverisuhteille? Entä mitä tapahtuu lasten turvallisuudelle ja turvallisuudentunteelle?
- Miten käy luokan ryhmähengelle ja kouluviihtyvyydelle? Mitä tapahtuu arjen levollisuudelle?
- Tämä tulevaa ennakoiva keskustelu auttaa lapsia päättämään ja huomaamaan, että jonkin toiminnan hyväksyminen tarkoittaa samalla sen vakiintumista.
- Lasten on tärkeää ymmärtää, että näin isoihin asioihin voidaan yhdessä vaikuttaa.

5. Muistetaanhan ensi kerralla, että me ei tehdä enää niin?

- Sovitaan, miten toimitaan jatkossa.
  - Älä kyllästy, vaikka joudut sopimaan saman asian uudelleen ja uudelleen.
  - Älä sano, että ”mehän jo sovimme ja ettekö te muista.” Sosiaaliset tilanteet ovat vaikeita hahmottaa.
  - Toistot auttavat lasta oppimaan. Sovitaan aina uudelleen sulassa sovussa, että ei enää tehdä niin.
- Näissä hetkissä lapset oppivat
Huomaamaan loukkaavaa toimintaa, joka jää yleensä pinnan alle
Puhumaan tapahtumista, josta yleensä ei puhuta
Käsittämään loukkaavaa toimintaa, joka yleensä ohitetaan, esimerkiksi ottamalla se puheeksi ja asettamalla toisen asemaan, kun tilanteista puhutaan.

Kehittämään yhdessä vaihtoehtoisia tapoja toimia.
(Kirjoittanut lastenpsykiatri Raisa Cacciatore ja akatemitutkija Tuija Huuk)